

UREDNIŠTVO IN UPRAVA :
Videm, Via G. Mazzini št. 10/I.
Tel. 33-46 — Poštni predal (Cassa postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto corr. post.) Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

Leto VI. — Štev. 10 (111)

UDINE, 16. - 31. MAJA 1955

Izhaja vsakih 15 dni

Beseda o kulturi

Pred nekaj časa je naš list pisal o potrebi šolanja, da postane naše ljudstvo bolj izobraženo kot je. Res je to, da nam manjka posebno izobražene in v domaćem duhu vzgojene mladine. Zato smo z zanimanjem brali v »Matajurju« tiste opomine. Pa smo tudi slišali v besedovanju o naši kulturi, da je to le za izobražene in za šolane ljudi. Navaden človek, kaj mu je tega treba; zadosti, da zna mahniti z motiko in obrniti koso, pa je.

Počasi, prijatelji, ni tako res! Kulturo, to se pravi TISTO IZOBRAZBO, KI PRIDE IZ DUHA IN SRCA in ki jo ima vsak narod svojo posebno, ne ustvarjajo samo šolani ljudje, marveč vsak izmed nas, če ima le malo volje. Če rečemo kultura, ne mislimo tu na velike tehnične iznajdbe, ne, pri tem govorimo bolj o narodnem izročilu (tradiciji), o vsem tistem, kar so nam naši očevi zapustili kot dragoceno dediščino. To so v prvi vrsti: jezik, řege, stare navade, žive zavest skupnosti in kravna ljubezen do rodne zemlje. Iz teh korenin požene potem vse tisto, kar imenujejo narodova kultura.

Zatorej ne mislite, da je tisti narod že kulturen, kjer ima vsak drugi fant svoje vespok in če vsaka čeča pozna vse filme in se nosi po zadnji modi. Taki ljudje so podobni dživim črnem v Kongu, ki si natakejo cilinder na glavo in krvato brez srajce; po opicje posnemajo vse kar je tujega. Ne poznajo pa taki civiliziranciu ne enega svojih pesnikov ali pisateljev, ne malo svoje zgodovinske preteklosti in povezanosti z brati po jeziku in po krti.

Na tak način civilizirani narodi brez lastne kulture, kakor smo jo imeli zgoraj v mislih, se kmalu zgubijo in potopijo v drugih narodih.

Rekli smo, da kulturo naroda lahko pomaga graditi vsak član narodne skupnosti, tudi če nima višjih šol. Kako, bo ste vprašali. Prav lahek način je! Predvsem je treba KNJIGE. Po naših vaseh, — saj ljudje po večini znajo že vsi braťi, — se vse premalo spoštujejo in prebirajo knjige. Koliko zlatega časa zapravijo v zimskih večerih in ob nedeljah naši moški po gostilnah, naš ženski svet pa s klepetavostjo. Kako bi se seznanili naši ljudje s svojo kulturo, jezikom in preteklostjo, če bi v vsaki hiši vzeli v roke naš časnik in slovenske knjige in jih malo prebirali! Koliko gospodarskega znanja in umnega kmetovanja bi si pridobili, če bi imeli več smisla za tiskano knjigo. Tudi naše mladence, ki imajo po rokah tuje, opolze liste in ljubezenske romane v tujščini, bi bile vse drugačne, če bi vzele naše reči v roke. So narodi na svetu, na primer Nemci ali Danci, kjer je kmečkemu gospodarju denarja za list ali knjige, ki jih vsa družina pridno čita. To so kulturni narodi, ki se šolajo, pa tudi samozobrazujejo umsko in go-

spodarsko. Kako je pa v tem pogledu pri nas?

Zalostno! Zakaj se potem čudimo, če nam sosedje pravijo, da nismo kulturni.

Zdramimo se in oklenimo se naših listov in knjig! Najbolj praktično bi bilo, če bi v večjih središčih začeli ZBIRATI KNJIGE IN USTANAVLJATI KNJIŽNICE, ki bi razposajevalo knjige po hšah. Knjižnice in čitalnice so bile v bodo pri vseh kulturnih narodih ognjišča izobražbe in omike. Mar bomo mi Slovenci v Benečiji zadnjii!

Drugo kar nam manjka, če se hočemo kulturno razviti in pokazati so tudi peska in prostvena društva. Posebno petje, naša domača pesem je tisti dragoceni zahod, ki ga nihče ne more vzeti, kakor lepo poje pesnik:

„ole enega mi vzeli niste
to pesmi so srebrnočiste!“

Iz svetovne politike

Zadnje tedne so se v evropski in svetovni politiki izvršili taki dogodki, ki bodo lahko popolnoma preobrnili tok zgodovinskih dogajanj. V pet velikih mestih so se in se bodo upri oči vseh, ki se zanimajo za politiko. To so Rim, Dunaj, Varšava, Beograd in S. Francisco.

Rim

V sredo 11. maja popoldne je v Rimu grmel 101 topovski strel z vrha Janikula na čast novemu predsedniku italijanske republike Giovanniju Gronchi. Ta dan je Einaudičev naslednik prisegel na ustavo. Izvolitev novega predsednika, ki so ga poslanci in senatorji izbrali z veliko večino, pomeni več kot goło nasledstvo.

Gronchi pozna trdo življenje že z mladih nog. Rojen v revni družini se je moral z lastnim delom prebijati skozi študentovska leta. Postal je revno plačan profesor, a se je kmalo vrbel v politiko ob strani don Sturza, vodje krščanskega gibanja. Sam je bil vedno socialno usmerjen. Po osvobodilni vojni, katere se je sam udeležil, je postal poslane in predsednik parlamenta. V demokrščanski stranki je bil proti desnemu kruju Pelle in tovaršev, ki so predstavniki bogatih industrijalcev. Ni pa tudi odobraval politike ministrskega predsednika Scelbo, ki skuša s političnim transformizmom (kot Depretis pred 1. 1900) in s parlamentarnim taktiziranjem držati skupaj različne struje v lastni stranki.

Novi predsednik je vedno poudarjal potrebo socialnih reform in naj se krščanske stranke za njih doseglo povežejo z našimi silami v državi.

Prav v tem je velik pomen teh volitev. Kot najvišji predstavnik dr-

V narodni pesmi se skriva ljubezen in žalost, dom in cerkev, otrok in družina, tudi če je po svetu, razkropljena. Domača pesem priklerpa srce k srcu kot zlata nevidna nitka. Saj jo slišite tisto lepo:

„Oj božime tele dolince
oj božime!
kuo težkuo, kuo težkuo
vas zapustim!“

Zatorej pojte, ljudje božji, da se tudi z našo pesmijo splete skupnost vseh naših vasi in grap ob Idriji, Nedži, Teru in Beli vodi! Zato se zdramimo tudi v petju; kjer je možno, naj bi se zbrali pevci in USTANOVILI ZBOR ALI PEVSKI KROŽEK. Na koru in na vasi bi morala odmevati naša domača popevka. Malo dobre volje, pa bo vsaj ta vogeln kamen našega kulturnega doma postavljen.

Naj končamo te besede o naši kulturi z željo, da bi tudi med beneškimi Slovenci knjiga, časopis in pesem postali živi vrelci domače kulture, izobražbe in omike!

Il nuovo Capo dello Stato

Messa da parte ogni considerazione sui retroscena e sulle circostanze che accompagnarono l'elezione dell'on. Gronchi alla suprema Magistratura della Repubblica, si deve convenire che difficilmente, nella presente congiuntura politica, poteva farsi una scelta migliore sotto ogni riguardo.

Innanzitutto, per la prima volta è stato scelto un repubblicano, cioè un uomo di sicura fede repubblicana; in secondo luogo, la scelta è caduta su di un uomo che ha vivissimo il senso delle realtà sociali più scottanti ed ha il coraggio di parlarne; in terzo luogo, c'è fondato motivo di ritenere che la ormai pericolosa involuzione dello Stato e della società politica italiana abbia subito una fase di arresto, che noi ci auguriamo definitiva, ma che, se tale non fosse, verrà sempre a ridare forza e prestigio alle forze democratiche, offrendo loro un'ottima occasione per rinfrancarsi e riprendersi nelle proprie mani il destino del Paese.

Se questo è il bilancio e se è così positivo, si deve onestamente ed umilmente riconoscere che, nei supremi momenti, la ragione della storia prevale sulle ragioni degli uomini e su quelle dei partiti, e cioè se ne serve come di strumenti inconsapevoli per volgere al meglio eventi poco rassicuranti o tali addirittura da minacciare danno e rovina per la maggioranza della nazione.

Certa stampa si è affaniosamente impegnata nel tentativo di interpretare l'elezione di Giovanni Gronchi secondo il metro dei ricordati retroscena e circostanze di cui si è detto all'inizio; ma noi pensiamo che raramente, come in questa precisa evenienza, si è dato il caso di un valore così insignificante di quei massicci presupposti ai fini di una corretta valutazione di insieme del fatto in sé.

L'elezione di Giovanni Gronchi, se può aver rappresentato una delusione per gli esponenti politici della maggioranza parlamentare e di governo, se può, dunque, configurarsi come un successo dell'estrema sinistra, reso possibile dalle circostanze — successo tattico, sottolineiamo — ha tuttavia un diverso, più limitato ed anche più preciso significato.

Prima di tutto, la confluenza quasi plebiscitaria dei voti sul suo nome ha, senza dubbio, eliminato qualsiasi ipoteca di parte sul reale significato dell'elezione; e il fatto che l'estrema sinistra — nel disaccordo generale — sia riuscita a far emergere dai precedenti scrutini il nome di Gronchi come il più favorito nella competizione, non vuol dire soltanto che i due rami del Parlamento hanno subito l'iniziativa dell'estrema, ma significa, altresì, che l'estrema si è adattata alle circostanze obiettive ed alla situazione politica generale, sino al punto di richiamare sul nome di un brillante e stimato esponente dc — sia pure esponente minoritario — altri consensi ed altri efficaci concorsi.

Varšava

Da se novi preokret Sovjetske zveze razume, gotovo ni kriva samo strahovita »ljubezen do miru«, kakor nas učijo po listih. Zadaj so politične poteze.

Ena teh se je istočasno z dunajskimi dogovori zgodila v Varšavi. Tam so 14. maja dopoldne podpisali zastopniki: Albanije, Bolgarije, Češke, Ogrske, Poljske, Romunije in Sovjetske zveze pogodbo o skupnem vojaškem poveljstvu. Marshal vseh satelitskih držav vzhodnega bloka je Ivan Konjev, ki ima sedež v Moskvi. S tem je pa povedano vse. Kakor ima zapadni svet svoj skupni Atlantski blok in skupno vojaško poveljstvo, tako so naredili tudi na vzhodu.

Zanimivo je pri tej stvari zopet eno dejstvo, da niso v to vojaško pogodbo vključiti tudi Vzhodno Nemčijo, ter s tem pustili možnost razgovorov za zedinjenje in neutraliziranje Nemčije.

Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.

(Nadaljevanje na 2. strani)

NAROCNINA:

Za Italijo: polletna 300 lir — letna 500 lir — Za inozemstvo: polletna 600 lir — letna 1000 lir — Oglas po dogovoru. Posamezna številka 25 lir

senza distinguere tra PCI e PSI; vero è che quando parliamo di un eventuale significato democratico dei suoi voti per Gronchi, ci riferiamo soltanto al PSI e — si badi bene — non nella certezza, ma nella speranza che in quel partito sia in corso un processo di revisione di tutto il suo indirizzo quanto ai problemi dell'autonomia e dell'indipendenza della sua azione politica da quella del PCI.

Qualunque diversa impostazione da parte del PSI disperderebbe il valore possibile del suo efficace concorso all'elezione di Gronchi e deluderebbe le legittime aspettative che l'elezione di Gronchi ha suscitato in larghi strati della popolazione.

Infatti, è più che evidente che, ove il PSI fosse tentato di dare una interpretazione diversa al suo successo, sia pure a solo scopo polemico contro altri schieramenti politici, il valore di siffatta presa di posizione sarebbe men che nullo, anzi decisamente negativo.

Tutto ciò non farebbe che dar forza e valore a quegli allarmi che da certe parti furono suscitati intorno all'elezione di Gronchi ed ancor più al suo messaggio davanti alle Camere riunite; suscitati, non si sa bene, se da preoccupazioni egistiche di gruppo, o dall'irriverente proposito di premere sul nuovo Capo dello Stato in favore di una certa politica o contro un'altra eventuale, od anche da ambedue le cose.

Quegli allarmi, invero, non trovano alcuna giustificazione intrinseca: non quanto all'elezione, perché, come abbiamo già rilevato, essa non rappresenta la vittoria di una parte; non quanto al messaggio, il quale è sì ricco di spunti politici e sociali, ma delinea e non impone una politica nel senso corrente della parola, come da più parti si è ritenuto e si è voluto far credere.

Sì è detto, infatti, che il suo messaggio è piuttosto un discorso da Presidente dei ministri e che la nostra Repubblica è parlamentare e non presidenziale.

Ora, mai si è argomentato così artificiosamente e così formalisticamente dai principi che regolano il nostro Stato repubblicano.

Per sostenere una tale tesi, occorrerebbe dimostrare che il Presidente della Repubblica italiana non è che il notaio dello Stato che passivamente registra gli eventi pubblici, una sorta di cariatide che abbellisce l'edificio.

Per noi, il Presidente è il custode e il garante della Costituzione; e, se è vero che un ordinamento rappresenta sempre un particolare regime politico-istituzionale caratterizzato da un indirizzo politico fondamentale, è giusto che un Presidente richiami gli organi supremi o primari dello Stato al loro compito precipuo che è quello di attuare quell'indirizzo fondamentale, e non di eluderlo, vanificando i precetti della Costituzione.

A voler portare all'estremo conseguenze l'assunto dei critici del messaggio presidenziale, bisognerebbe ammettere come normale l'eventualità che la Costituzione restasse lettera morta, totalmente disapplicata, ciò che porterebbe come conseguenza all'instaurazione pratica della dittatura dell'Esecutivo.

La difesa della Costituzione, e soprattutto, la sua concreta realizzazione negli istituti da essa previsti e nell'adeguamento dei suoi precetti, sono compiti attivi che, furono lasciati cadere dal Governo e dal Parlamento come inattuali!

E se il messaggio ha anche un sottinteso tono di rimprovero per i responsabili di tanta carenza, ciò non toglie nulla, ma aggiunge alla dignità di un Presidente della Repubblica, sempre ammesso che la dignità possa sostenersi nell'agire, oltre che nell'olimpica impossibilità.

CEDAD

CEDADSKI MEZNAR OBDOLŽEN
NEMORALNIH DEJANJ

Kar beroje naši ljudje po žornalah, da se po svetu godijo umazane reči z mladoljetnimi, se zlo zgražajo an nekatjeri neječejo niti vjervat, de je resnica, posebno če so u tuó zapletene visoke an štimane glave. Tele dni pa so parši karabinerji na sled 'dnemú nemoralnemu človeku tudi u Cedadu. U videmske zapore so zapri Cassino Avgusta — mežnarja cedadske stolne cjerke. Doužu ga, de se je u zakristiji nesramno obnašu an zlorabu 11 otruok starih manj kot 14 let. Cassino je star 43 let, oče 4 otruok, an je biu med ljudstvom zlo poznan, ne samo kot mežnar ampak tudi kot kamunski konsejer Cedada demokristjanskega partida. Ljudje se zgražajo an nestrpo parčakujejo procesa an če mu bojo ta dejana dokazana želijo, de bi ga šrafali kot zasluzi.

NOV VOZNI RED OD 22. MAJA

Z dnem 22. maja bo stopu u veljavu nov vojni red s temi urnikom:

Odhod iz Vidma prout Benetkom: 3.56; 5.15; 6.15; 6.35; 8.40; 10.57; 12.58; 15.10; 17.00; 18.15; 20.32.

Iz Vidma prout Trbižu: 5.32; 7.44; 9.16; 10.24; 13.17; 15.05 (Karnija) 16.44; 18.46; 20.47; 22.20.

Iz Vidma prout Trstu: 4.00 Gorica; 5.13; 6.14; 7.30; 8.41; 10.20; 13.15; 15.07; 16.50; 17.48; 19.12; 20.42; 23.38.

Iz Vidma prout Cervignanu: 5.02 (San Giorgio di Nogaro); 5.22; 6.32 (San Giorgio di Nogaro); 7.46; 13.20; 16.58; 19.10.

Iz Vidma prout Cedadu: 7.26 (autobus); 9.30 (autobus); 11.35 (autobus); 12.30 (vlak); 13.40 (autobus); 18.35 (vlak); 19.55 (autobus); 21.05 (vlak).

Prihodi u Videm iz Benetk: 2.14; 6.57; 8.01; 10.05; 10.43; 13.08; 16.09; 16.27; 18.26; 20.29; 22.01; 23.05; 23.27.

Prihodi iz Trbiža: 6.06 (Humin); 7.22; 8.20; 10.12; 12.50; 15.00; 16.41; 17.56 (Karnija); 18.01; 19.40; 20.15.

Prihodi iz Trsta: 5.05 (Gorica); 6.04; 7.24; 8.33; 9.08; 9.59; 11.29; 14.34; 16.25; 18.00; 20.08; 20.23; 21.45; 23.52.

Prihodi iz Cervignana: 6.27 (San Giorgio di Nogaro); 7.23; 10.08; 15.46; 18.53; 21.28; 22.02 (San Giorgio di Nogaro).

Prihodi iz Cedada: 7.12; 8.17; 9.30; 12.10; 13.35; 14.45; 16.35; 17.40; 19.42; 20.52.

SREDNJE

KUMRAT AN PREKLINJAT NIC NE POMAGA

Dost ljudi kumra, de par nas se ne djeila za use gih na kamunu. Adni pravijo, de mucrajo plačuvat dajila, čeglih učasih njemajo kaj dat še u usta. Drugi pa preklinajo, njemajo nobedne protecionji. Vjem, naš kamun nje bogat. Ljudi je malo an tad tisti so venč part, ki živijo u mizerji. Oficihi pa so le tisti, naj bo kamun majhen an ubogih, naj bo velik an ekonomsko buojs razvit. Impiegade, ki tam notar djalajo je trjeba plačat, soude, je trjeba, de pridejo iz naših gajuh. Zatuó dajila se bojo muorla nimar plačat.

Bujš bi bluo, de bi se naši ljudje buj interesirali za reči kamuna, tuó se pravi, de bi kontrolirali, če na kamunu se

djela s tjem, ki razpolaga, pravično. Če bojo vidli, de kajšna rječ, ne gre, naj uzamejo na znanje an se zapumejo za druge votacioni. Može, ki bi morebit ne djelali pravično, bi jih drugikrat ne smjeli votat, ampak naj bi se na njih mjesto druge postavilo. Je use zastonj kumrati an preklinjati an nimar tiste postavit, de bojo kamun vodil. Pravičnih mož par nas ne manjka an tisti so venč part tajšni, ki njemajo nobedne tešere u gajufi. Tajšne je trjeba zbrat, zapounimo si.

BRDO

SMRTNO SE JE PONESREČIL
U GALERIJI

Ljudje še njeso uzabili nesrečo, ki ne točala pretekli mjesac u galeriji u Karniji, kjer so zgubili živenje trije možje an že ne točala druga, tekere vitima e postou Batoja Fortunat, star 43 ljet, iz Tera. Mož e djelu pod imprezo Monti u Somplagu (Karnija), kjer djelajo veliko električno centrala za SADE. U galeriji, kjer e djelu Batoja, ne se uderla 'dna skala an mu zmečkala pét. Z njim e djelu u

galeriji še 28 ljetni Nicoletti Aldo iz Humin, ki e bi ferit. Obadua ponesrečenca so soboto pejali tu špitau tu Humin, u Batoja e umar med potjo. Ranek Fortunat Batoja e bi zlo djelaven mož an e se simpri z velikim trudom uodenjuva kruh zase an za suo famejo. Zapušča že no an dua mala otroká.

Zavoj pogostih nesreč, ki no točajo po galerijah, kjer te zgubilo že dosti naših djelaucev živenje, so ljudje u naših krajih zlo preukupani. Venča part naših djelaucev na djela po svetu u minjaren an galerijah, njih fameje so u stalnem strahu za njih živenje.

Fameji rancega Batoja izrekamo naše sožalje!

PROMETNA NESREČA

Preteklo soboto se je ponesreču 20 ljetni Sinicco Benito iz Brda na cesti blizu Collalta. Sinicco se je peju s znancem Sergijem Kusič z automobilem an zavoj tega, ker te mu poknili sprednje kolo, sta se zaletjala ob občestni mjer. Sinicco se je udaru u glavo an zatuó so ga muorali pejati u videmski špitau.

REZIA

Napredek ne spoštuje starosti

pred občinsko hišo. V zadnjih letih so nekateri naše vasi, posebno pa Ravencu, zelo modernizirali, in menda po okusu nekaterih, stara lipa ni v skladu z moderno ureditvijo doline. Zelo se motijo, kajti prav stoletno drevo sredi vasi, da je kraju svojo znamenitost. Lipa je simbol svobode in okoli nje so se v starih

Razpredelnica nove zemljische knjige občine Rezije

VRSTA OBDELAVE	Kategorija	Površina			Agrarni do nos (reddito agrario)	Dominikalni do nos (reddito dominicale)
		ha	a	m²		
Orna zemlja (seminativo)	I.	42	08	00	160	100
Orna zemlja (seminativo)	II.	27	78	25	80	80
Travnik	I.	58	22	36	210	115
"	II.	258	57	83	135	85
"	III.	358	77	33	70	50
"	IV.	458	16	13	45	40
Pašniki	I.	181	15	98	50	25
"	II.	237	57	20	30	16
"	III.	109	20	60	14	11
Neobdelana rodovitna zemlja	I.	1219	13	87	10	3
"	II.	967	40	65	6	1
"	III.	900	18	63	2	0.50
Gozdovi	I.	226	20	90	95	2
"	II.	2247	69	76	50	150
"	III.	2340	74	49	18	0.50
Sečen gozd	—	54	99	03	30	4
Mešan gozd	—	187	98	62	55	1.50
Nerodovitna površina	—	1631	05	41	—	—
SKUPAJ		11.506	96	04	1060	684.50

časih zbirali občinski možje, ko so imeli svoje seje. Okoli lipa so ponavadi prirejali tudi razne »sgarek«, sejme in so plesali veselo »rezjankov«. Stari dedje še danes radi posedajo pod to prijetno senco in pripovedujejo vnučkom stare, a resnične pravljice.

Kaj ni res škoda podreti tega drevesa, ki je videlo toliko veseloga in žalostnega v dolgi dobi svojega življenja? Predno bo zapela žaga, naj še enkrat pomislijo tisti zaneprednici, da bi bilo prav, da se spoštuje starost, pa četudi gre v tem primeru le za drevo.

ZA PAŠO V PLANINAH

Bliža se poletje in kmalu boste odgnali živilo v planine. Vedeti pa morate, da je treba živilo dati cepiti proti slijanjki in si poskrbeti tekom prvega junija tudi dovoljenje od živilozdravnika, da lahko peljete živilo iz vasi. Ce ne boste imeli v redu vsega kar je potrebno, ne boste mogli odgnati živilne na pašo.

Do tega roka morate napraviti tudi prošnjo na občino v kateri zaprosite za dovoljenje paše na občinskih pašnikih.

AHTEN

CJESTA AHTEN — PORČINJ

Za nardit cjesto, ki bo vezala Porčinj z Ahtnom je governo nakazu kumunu 2 milijona 491.200 lir. Cjesto bo djelu »Cantieri scuola di lavoro«. Ljudje zlo težko čakajo, de bo narejena ta cjesto, ker se jim bo s tjem olajšalo živenje.

VODOVOD V CEDRONU

Končno smo vendarle parčakali vodovod, ki smo ga takó bli potrebni. Dostojela bomo imeli olajšanega, ker bo novi vodovod dajal zadosti vode za use potrebe.

AHTEN

CJESTA AHTEN — PORČINJ

Za nardit cjesto, ki bo vezala Porčinj z Ahtnom je governo nakazu kumunu 2 milijona 491.200 lir. Cjesto bo djelu »Cantieri scuola di lavoro«. Ljudje zlo težko čakajo, de bo narejena ta cjesto, ker se jim bo s tjem olajšalo živenje.

VODOVOD V CEDRONU

Končno smo vendarle parčakali vodovod, ki smo ga takó bli potrebni. Dostojela bomo imeli olajšanega, ker bo novi vodovod dajal zadosti vode za use potrebe.

AHTEN

CJESTA AHTEN — PORČINJ

Za nardit cjesto, ki bo vezala Porčinj z Ahtnom je governo nakazu kumunu 2 milijona 491.200 lir. Cjesto bo djelu »Cantieri scuola di lavoro«. Ljudje zlo težko čakajo, de bo narejena ta cjesto, ker se jim bo s tjem olajšalo živenje.

VODOVOD V CEDRONU

Končno smo vendarle parčakali vodovod, ki smo ga takó bli potrebni. Dostojela bomo imeli olajšanega, ker bo novi vodovod dajal zadosti vode za use potrebe.

AHTEN

CJESTA AHTEN — PORČINJ

Za nardit cjesto, ki bo vezala Porčinj z Ahtnom je governo nakazu kumunu 2 milijona 491.200 lir. Cjesto bo djelu »Cantieri scuola di lavoro«. Ljudje zlo težko čakajo, de bo narejena ta cjesto, ker se jim bo s tjem olajšalo živenje.

VODOVOD V CEDRONU

Končno smo vendarle parčakali vodovod, ki smo ga takó bli potrebni. Dostojela bomo imeli olajšanega, ker bo novi vodovod dajal zadosti vode za use potrebe.

AHTEN

CJESTA AHTEN — PORČINJ

Za nardit cjesto, ki bo vezala Porčinj z Ahtnom je governo nakazu kumunu 2 milijona 491.200 lir. Cjesto bo djelu »Cantieri scuola di lavoro«. Ljudje zlo težko čakajo, de bo narejena ta cjesto, ker se jim bo s tjem olajšalo živenje.

VODOVOD V CEDRONU

Končno smo vendarle parčakali vodovod, ki smo ga takó bli potrebni. Dostojela bomo imeli olajšanega, ker bo novi vodovod dajal zadosti vode za use potrebe.

AHTEN

CJESTA AHTEN — PORČINJ

Za nardit cjesto, ki bo vezala Porčinj z Ahtnom je governo nakazu kumunu 2 milijona 491.200 lir. Cjesto bo djelu »Cantieri scuola di lavoro«. Ljudje zlo težko čakajo, de bo narejena ta cjesto, ker se jim bo s tjem olajšalo živenje.

VODOVOD V CEDRONU

Končno smo vendarle parčakali vodovod, ki smo ga takó bli potrebni. Dostojela bomo imeli olajšanega, ker bo novi vodovod dajal zadosti vode za use potrebe.

AHTEN

CJESTA AHTEN — PORČINJ

SLOVENSKA PISANA BESEDA

V Sloveniji smo sicer pridobili že prve železniške proge, nekatera rudarska podjetja in podružnice tujih bank na eni, na drugi pa je slovenski kmet zajadral v dolgove. Kmetje so po odpravi podložništva težko prebolevali odkupnino. Zaradi tega so zašli v dolgove in ker niso zmočili obresti, so še njih kmetije množično na boren. Temu je sledilo izseljevanje v Tujino: v Ameriko, Francijo, Westfalijo.

Slovenski meščanski stranki klerikalci in liberalci sta do Mahniča živeli v narodni slogi. Šele z njim se je izvedla ostra ločitev. V tem pa je že vstopal v boj nov razred, nastajajočih — proletariat.

Ločitev duhov se ni izvedla le na področju dnevnega tiska, temveč tudi v književnosti sami. Obe reviji Ljubljanski Zvon in Dom in svet sta izraz ločitve v meščanskem taboru.

Z rodom mladoslovenec je tesno povezano ime desetletnega urednika Ljubljanskega Zvona Franca Leveca (1846-1916), ki je zbral v reviji najboljše pisatelje svoje dobe. Levec je pomemben biograf: Vodnik, Prešern, Copo, Jenka, Erjavca, Levstika. Levec je pomemben kot slovenski organizator. Kot predsednik Slovenske matice je priporočil, da sta se v njenem okviru ustavljeno Zabavna in Kneževa knjižnica, v katerih je omogočil izhajanje del mladih domačih pisateljev: Govekarja, Detele, Meška in Cankarja. Nadalje je pripravil spisa cele vrste naših pisateljev za ponoven natis.

Na poti k realizmu bi nadalje moralni omeniti še Franca Detela (1850-1926). Zanj je značilna predvsem hudomušna, dobrotna kritika in neprisiljena vzgojnost. V svojem najboljšem delu Trojka, je opisal

ANTON AŠKERC

tri različne podeželske izobražence. Pisal je še kratke humoreske: Kislo grožje, Rodoljubje na deželi, Žrtev razmer itd. S prizanesljivo grajo nam je postregel tudi v svojih igrah: Učenjak, Dobrodolnost in Dobrodrušni ljudje.

Fran Maselj Podlimbarski (1852-1917) je najbolj znan po svojem najobsežnejšem delu, romanu Gospodin Franjo, kjer je v podobi inž. Vilarja upodobil samega sebe. Njegov pomen poudarja revolucionarno-jugoslovanska miselnost.

Vsekakor je predstavljal borbenega človeka Anton Aškerc (1856-1912), pesnik realističnih pesmi. Bil je glasnik slovenskega in jugoslovenskega bratstva, bil je borec za socialne in narodnostne pravice in

(Se nadaljuje)

FRANC BEVK:

Grivarjevi otroci

16

Sonce še ni bilo popolnoma zašlo, ko so vsi širje dosegli domov na samoto. Tona se je z vzdihom sedela v izbi na klop. Mijo se ji je storilo pri srcu. Potem se je ozrla okoli sebe. Izba je bila razmetana. Poznalo se ji je, da so tuji ljudje gospodarili v nji.

Dvignila se je in se lotila dela, da koča zopet dobi svoje prejšnje lice.

Mretka je tekla v gmajno. Ali je še tam njen punček? Še je bila nedotaknjena je vznak ležala ob cesti. Nihče je ni odnesel. Tudi koza je ni snedla. Četudi je imela novo punčko, stare venčar ni hotela izgubiti.

Tinče pa je odpel uro z vrata in jo tiho obesil na steno. Tam naj vidi. Zdaj se ni več bal, da mu jo odnese. Potem je odšel v kožnjak, v katere je samevala koza. Pozdravila ga je z tanjem. Bila je nemirna, rada bi se pa-

slopič je v oster spopad s katoliškimi gorenčni vključno z Mahničem.

Aškerc je poiskal resnične sodobne motive, pa tudi snov iz preteklosti je obdelal brez vsakega namena, da bi kar koli olepšaval.

Njegove balade so zbudile pozornost že v Ljubljanskem Zvonu (Vaška lipa, Brodski, Svetopolkova oporoka, Mutec Osojski). Še bolj znamenit je njegov vevec puntarskih balad »Stara pravda«.

Tudi vanj se je v vso silo zaletel dr. Mahnič in svaril, da naj si pesnik ne drzne objaviti svoje pesniške zbirke. »Balade in romancek pa so izšle že leta zatem. Aškerc se je v svojih pesmih bolje branil kakor nekdaj Gregorčič; nato pa je pripravil še izdajo Lirskev in epskih poezij. V teh je kot prvi vnesel socialno pesem, pesem iz življenja nastopajočega razreda (Božična pesem siromakova, Pomladna oda siromakova itd.).

Aškerc je pesnik slovenskega meščanstva in tiste svobodoljubnosti, ki ni imela cisto jasno začrtanih ciljev, zato se je kmalu tudi v tej meglenosti izgubil. Ostal pa bo kot odličen poet balad in romanc, kot tisti, ki je našo pesem vsebinsko in oblikovno bogatil z realistično pri-povedno pesmijo.

V to obdobje spada še Ivan Trinko Zamejski, rojen 1863 v Trčmumu na Beneškem. Svoje pesmi je Zamejski prideloval v Zvonu in Dom in Svetu. Leta 1897 jih je izdal v zbirki. Pesnik je vse svoje življenje posvetil ljudstvu v Beneški Sloveniji; opisal je tudi življenje beneškoslovenskega rodoljuba, pesnika Petra Podreke.

Kot ob zveznem členu k slovenski moderni pa se moramo ustaviti ob Franu Gestrinu (1865-1893), pesniku globoko občutene in tudi občutljive pesmi, polne slutenj. To je pristen pesnik in kakšna zmotna ga je šteti med formaliste, tiste, ki se igrajo le z obliko. Njegova »Balada o prepelici« bi bila lahko pesem povsem modernega pesnika.

Komunistični manifest je že zdavnaj razglasil zahtevo novega razreda; Charles Darwin se je zoperstavil zgodbi o Adamu in Evi s tem, ko je razložil razvoj vrst; Kapital Karla Marksja je pokazal na živce kapitalizma; misleci pozitivistji so dokazovali, kako človeka oblikujejo: plene, okolje in doba — toda k vsemu temu bi morali našteti še vedno nove in nove najdbe, iznajdbe — skratka ves silni porast človekove razglednosti, izobraženosti, vse pojave velikih sprememb v proizvodnih sredstvih, ki so zopet povzročili nove premike in gibanja v človekovi družbi. Vsi ti pojavi so vplivali drug na drugega in povzročili zopet nove. Take bi bile zelo, zelo površne osnove naturizma — nove književne smeri.

Imena francoskih pisateljev so istočasno imena svetovnih pisateljev: Flaubert, Goncourt, Zola, Maupassant. Lenjih dela bi lahko pravilno razložila kaj je to naturalizem.

V dramatiki ne bi smeli pozabiti na Norvežana Henrika Ibsna, Nemca Gerharda Hauptmana in njegove Tkalce. Že dolgo je tega, odkar smo dobili Slovenci prevede velikega ruskega realista Leva Tolstoja.

(Se nadaljuje)

slia. Tinče jo je popraskal za rogovi. Jutri jo žene na pašo. Zdaj se ne bosta več ločila.

Nastal je mrak. Izba je bila pospravljena. Bila je zopet taká kot prej. Večerje niso kuhalni. Saj so se bili pri Košanu do sita najdli in niso čutili lakočte. Imeli so si toliko povedati. Zakaj sta pobegnila? Kod sta hodila? Tona je všečela vse vedeti. Tinče in Mretka pa sta bila radovedna, kaj je medtem doživel Blaže.

No, Blaže je bil res smešen. Ves čas je tiščal svojo hrestalico v rokah in na široko odpiral usta in oči. Bil je ves srečen, da je zopet doma in da vidi Tinčeta in Mretko. Pa tudi na strica Jakoba ni pozabil. In ne na skovirja, ki ga je videl še eno noč. Ni ga bilo treba še prosi, raj pripoveduje. Vse hkrati bi bil rad povedal. Pa je jecjal in vezal otrobe, da niso bili ničemur podobno.

Mretka je novi punček mehko postila in jo polegla. Bilo

»MATAJUR«

ŽIVOREJA

Da krava par mouži ne bo cabala

Zakaj krava brca (cabá), kar jo mouze, je več motivu. Učasih je vime (harča) bouno in kravo boli, kar se jo mouze. Če je tuó motiv, da krava cabá, je treba vime masirati (djetat masaže) z mazilom, ki ga da živinodravnik. Če je pa vime zdravo in krava ne pusti, da bi jo mouzi, je narvečkrat uržuh tega nervoznost krave, ker se boji, da bo stučen, ker je bila morebit učasih stučena. Kako se da temu pomagat bomo pa do nas povjedali:

Privežite kravo okrog prsi (torace) par sprjednjih nogah. S količkom pritegnite vrcó. Količek vrtite počasi, dok je ne bo krava par mouži stala mirno. Privezovati jo je trjeba mirno, ne jo tepti in kričati nanjo. Kravo privežite kajšne tri tjedne, potle pa samu pokladajte vrcó kravi na harbet in bo mislila, da je privezana. Nazadnje krava ne bo več cabala, ker se bo navadila stati mirno, kar jo mouzete.

Zakaj privezovanje tarkaj pomaga? Pritisni z vrvjo nardi, da živi (nervi) premesejo občutek bolečine in notranjost telesa, tukuo da krava ne čuti in zadnjem delu bolečine in je ne moti, kar jo potegavate za vime.

Sol pomaga par prebavi

Ce u fuotru manjkojo tiste sostance iz katerih je nareta sol, tuó je natrija in klorja, se lahko dogodi, da živila ne more prebaviti (digerirje) niti narbujošega fuotra. Zakaj je tuó? Fuoter, ki ga živila prežveči (pregrize) u gobcu, pride u želodec, kjer se raztopi in razpadne, ker te lo samu u taki formi lahko šrutá fu-

ter. Fuoter se mora spremeniti u sokove in zatuó so potrebne tiste sostance, ki so u soli. Zavoj tega dajajte živili nimar malo soli, da bo bujoše prebavljala.

Prerjedčevanje breskev

Nekajtore sorte breskev obdaržijo na drevesu več sadov kot jih morejo lepo razviti. Zatuó je potrebno, da prerjedčite sadove, kar so debeli kot lješniki ali orjeni. Tuó se naredi nimar takrat, ko več ne odpadajo sadovi sami. Z rjedčenjem sadov pa ne smjete čakati preveč dougo, ker preveč pozno rjedčenje ne pomaga in se posušeni sadovi ne razvijajo tukuo lepo, kot če ste jih prerjedčili u

pravem času. Prerjedčujte z roko in tiste sadove, kjer sta po dva ali trije na istem kraju. Na posameznih rodnih vejicah puščajte samu 4 do 5 sadov in ta najlepše in narbij lepo razvršcene po vejah.

Ce ne prerjedčite sadov imate veliko škodo, ker drevo nua redilne sostance tud' za tiste sadove, ki bi buj pozno sami odpadli. Drevo nua zlo dosti sostanc za nardit koščice. Prerjedčeni sadovi so pa tud' buj okusni (saporiti). Buje breskev se tud' bujoš proda, ker usak gleda, da kupi ljepo sadje.

Če imajo kokoši drisko

Ce imajo kokoši drisko je narvečkrat uržuh tega prehlad. Uržuh driske je dostikrat tud' preveč mehek ali pokvarjen fuoter. Boune kokoši dajte u gorak prostor in jih fuotrajte s suhim fuotrom.

ZA NAŠE GOSPODINJE

Kako uničiti razne mrčesi?

in razpoke nasujte DDT prah zvečer.

Za uničit muhe je dober DDT likuid ali kajšen drug preparat, ki se ga da špricati. Prostore dobro zaprite. Našpričajte tudi postelje (les) in tkuuo uničite loščac. Usa jedila naj bojo pokrita kaščicami, ker so usi ti preparati za uničevat muhe, loščac in druge škodljice, strupeni za človeka in živali.

Gnojšča potresite večkrat z zdrobljenim živim japnom (neugasnjeno japno), da uničite bacile na gnoju, ker te muhe prenašajo na jedi.

Uši se držijo na oblike in zatuó morete use kar se dá prekuhat. Oblike, ki ne morete prekuhat pa dobro prelikajte (sopresajte).

Bouhe uničite pa na to vižo, da nimar use prostore dobro pometete, pomijete z vodo in katjer ste dali malo lizota in da potresete učash tud' DDT prah u razpolju, ki so po podu.

Dober preparat za uničit zgoraj povedan mrčes (insetti) uničujejo hrano, kakor ščurki, veliki in mali in zavoje stenic, bouh in usi, ki maltrajo trudne ljudi posebno ponoči. De boste odpravile uso to golzen iz hiše dobro preberete tuó, kar vam bomo donás povjedal.

Shrambe in posode u katjerih imate živila, naj se dobro zapirajo ali pa jih pokrijte z gostimi mrežami, da ne morejo do njih miši, podgane in ščurki. Po kuhinji in drugih prostorih naj ne bo ostankov jedi in smeti, posebno zvečer, kar pridejo ščurki iz svojih skrivališ na dan.

Use se škodljice se da uničit z DDT preparati (u prahu in likvidu). Ujame

Podpora vinjike

3 do 4 ure. S katranom namazani kol morajo nekaj časa ležat na ajarju, da se zgubi slab duh od katrana, prej ko jih nucate u vinogradu (vinjet).

Koli se dobro ohranijo (konzervirajo) tud' tkuuo, če jih ožgete nad ognjem.

Moderni vinogradniki nucajo namesto lesenih kolov železne nit. Te so sevjeta buj drage, a se ne vederbajo za dougo ljet.

Avitaminiza

Ta boljezen je tkuuo par ljudek kakor par usih naših domačih živilih zlo pogosta. Avitaminiza ali rahitis pa ne pride samo zavoj pomanjkanja vitamina D, ampak tudi zavoj pomanjkanja japsenca (kalcijs) in fosforja u hrani. S pomanjkanjem vitamina D je u zvezi tudi kostolomnica.

Vitamin D je u veliki mjeri u zeleni lucerni in ajfelia. U drugih rastlinah kakor tudi u senu ga je malo ali pa nič. Zlo dosti tega vitamina ima u sebi ribje olje, ki se ga nuca tudi kot zdravilo prouči rahitis.

je čudovito, kako hitro je zapria oči in zaspala. Blaže se je ni smel dotakniti.

Tinče pa je odpril svojo knjigo s podobami in obračali liste. Vsi štrirje so slonili nad mizo in tiščali vklip glave. Tudi Tona si je nadela naočnike. Gledali so čudne, otrokom neznane živali.

»Kaj je to?« je vprašal Tinče.

»To je slon,« je povedala Tona.

»Hu, hu, hu!«

Blaže se je čudil in v smehu odpiral usta do ušes.

»Kaj pa je to?«

»To je žrafa.«

Tinče in Mretka sta se čudila tetini učenosti.

»Vi vse veste?« je vprašal Tinče.

»Vsega ne vem,« je odgovorila Tona. »Živali pa poznam, četudi jih še nisem nikoli videla.«

Ko je bila še mlada, je rada vzela v roke nekatero knjigo. Najljubši so, ki bili snopici z napisom: »Domače in tuje živali v podobah«. Prebirala jih je brez konca in kraja. Tako otrokom ni vedela povedati le imen, marveč tudi, kje katera žival živi in kakšne so njene navade.

»Zdaj je pa dovolj!« je rekla, ko so

<img alt="Illustration of a scene from Grivarjevi otroci, showing two children looking at a book about animals

za naše mlade bralce

MIRA PUCOVA:

GOLOBČEK

Vse mogoče se je že dogajalo na svetu — čudne reči. Drevesa so rastla s koreninami v zrak, ribe so imele perutnice, ptice so gnezdale v vodi, nekateri ljudje pa so stanovali v palačah, nosili na glavah zlate krone in vladali, skratka, vse je že bilo čudno narobe. Na eni teh kraljevskih palač v daljnem, daljnem kraju sta imela svoje gnezdo mati siva golobica in oče črni golob. Prav za prav ni bilo gnezdo, temveč linica v zapuščenem

ji do doma pod glavo, da bo laže dihalo. Srcece istega golobčka, da ga domo v zlat tulec, ki ga obesimo kraljevi okrog vrata, da ji bo srcece bilo. Juha iz golobčkovih kosti, ki naj jo kraljevna popije, da bo mogoče kdaj shodila.

Pričel se je strašen lov na bele golobčke širom petih kraljevih dežela. Kraljevi lovci so hodili po gozdu, po vasesh in mestih in niso pazili, kam so streljali. Pokončali so vse sive, pegaste, črne in

stolpu, v katero sta nanesla travnih bilk in mahu, da bi bilo sinčku ki sta ga pričakovala, mehkeje in topleje. Mati golobica si je izpulila sivo peresce: to naj bi bilo sinku za blazino. Oče črni golob si je izpulil črno pero: to naj bi bilo sinku za odejo. Ko sta tako pripravila posteljico, se jima je rodil bel golobček, krepak in lep.

Z dolaj v zlatem gradu pa se je rodila kraljevna, hčerka kralja in kraljice, bolno dete. Kralj je imel pet dežel, da jima je vladal, kraljica je imela pet kamnic suhega zlata, da jih je imela pod ključem. Tako mogočna in bogata sta bila, da se jima je čudil ves svet, toda bila sta nevesela in pusta, dete pa je bilo drobno, predrobeno in tako šibko, da so vse dvorne babice, strežnice in gospe vzdihnile in dejale, da bo umrlo.

Poklicali so zdravnika čarovnika, starega čarovnika, starega moža s črno šiljasto kapo, z dolgim nosom in z očali na nosu, in ga prosili, naj pove, kaj bi lahko rešilo dete. Zdravnik čarovnik je pogledal v svoje knjige, se globoko zamisli in naposlед dejal: »Perje belega golobčka, da napolnimo z njim kraljevi blazino in

rjave golobčke, porušili nič koliko hiš, požgali vrsto skedenjev, potolki ljudi, ki so se temu upirali — v deželi je zavaldala velika stiska. Toda ali so dobili vsaj enega belega golobčka? Kakor nalašč ne. Kralj si je nemirno popravljal krono na glavi, ki mu je od razburjenja ves čas lezla na oči, kraljica se je najmanj petindvajsetkrat na dan preobleka, da bi se nekako potolažila, babice in dvorne strežnice so tornale, dete pa je še živilo in komaj dihalo. Umreti ni moglo, toda bilo je tako bledo in šibko, kakor da čaka še blazinice, iz perja belega golobčka, da izdihne na nji svoj poslednji dih. In tako je preteklo mnogo mesecov in tednov. Nekoč sta oče golob in mati golobica odletela po opravkih z doma, belemu golobčku pa naročila, naj ostane lepo pridno skrit v linici, da bi ga ne videli in ne ubili kraljevi lovci. Toda starši lahko še tako naročajo — otroci pa po svoje! Komaj sta golob in golobica izginila za drevesi v grajskem parku, je neubogljivi beli golobček pomolil najprej glavico iz line, potem peruti in frirrk! v zrak. Seveda ni znal letati, kakor bi bilo treba, ker sta ga očka in mamica spričo nevarnosti, ki

prinesel?

Košan je sedel na klop, natlačil pipi in si jo prižgal.

»Nø, kako gre?« je vprašal.

»Dobro,« je odgovorila Tona. »Otroci so zadovoljni. To pa je glavno.«

»To sem ti hotel povedati, da lahko ostaneš v koči.«

»Kakor boste odločili.«

»Smo že odločili. In tako ostane.«

»Lepo zahvalim! se je Toni od hvaljenosti tresel glas. »Saj bi mi bilo res težko, ako bi morala zdaj po svetu. A še največ zaradi otrok.«

Košan je gledal Tinčeta in Mretko. Zdelo se je, da ima še nekaj na srču.

»Ali te ubogajo?« je vprašal Tono.

»Ne morem se pritoževati. Včasih so tudi nekoliko poredni, kar je res, je res,« se je nasmehnila.

»Tona je začudena pogledala moža. »Kaj pa misliš?« ga je vprašala.

»To, da bo občina prispevala te za Blažeta, ki je še majhen. Ta lahko ostane pri tebi. Tako smo sklenili.«

Košan je to težko povedal, bilo mu je

je pretila belim golobčkom, ves čas skrivala in ga nista utegnila vaditi. Perutnica ga torej niso ubogale in namesto da bi se dvignili visoko, je treščil proti tiom, naravnost na zlato zibko, v kateri je sredi cvetočih gredic počivala kraljeva deklica, da bi se navžila čistega zraka in morda okreplila. Prekopnicil se je trikrat po svileni odejici kakor bela pernata žoga.

Zdaj, boste dejali, otroci, so pritekli lovci in pestunje, umorili golobčka in storili, kakor jim je ukazal zdravnik čarovnik! Toda v pravljiči se zmeraj vse drugače zgodi. Kraljeva hčerka, ki ni mogla prej ne dihati ne živeti, je nenašoma sedla v zibki in iztegnila drobocene ročice. Gledala je belega golobčka, ki se je motovili po odeji, in se na glas posmejala. Golobček bi se bil tudi posmejal, ko bi se bil znal. In ko so pritekli kraljevi pestunje in dvorne gospodinje, so naše dete zdravilo. Dejale so, da je veselje boljše zdravilo od črnih čarovnjik. Beli golobček pa je za nagrado dobili rdeč trakec okoli vrata in ako ga ni izgubil, ga ima še danes.

MIRAN JARC:

Uspavanka za punčko, ki noče zaspati

Polž, polž, pokaži roge,
da te primem za zobe!

Polž pa punčke se zboji,
nič ne reče, kar zbeži.

Polžek pal je v luknjiču
in si zmocil sukniču.

Polžek pal je v jamico
in zdaj kliče mamico:

»Mama, mama, mama, mama,
o, kako je črna jama!

O, zakaj sem šel po sveti,
bolje je dom: čepeti,

v svoji posteljici ležati,
ubogati in mirno spati!«

prišli do zadnje strani. »Nocoj ste pa vi meni pripovedovali pravljice...«

»Ali teta Liza še pride?« je vprašala Mretka.

To jo je ves čas skrbelo, Tinčeta pa tudi.

»Ne več,« je rekla Tona. »Zdaj bomo mi skupaj.«

»Za vedno?«

»Da. Za vedno. Ali niste zadovoljni?« O, da! Bili so zadovoljni. Sele tedaj so se jim srca popolnoma oddahnila.

17.

Ni se zgodilo, kakor so želeli in sanjali. Življenje je hotelo drugače.

Nekega dne je prišel Košan. Ne po navadni poti z grape, temveč čez pobočje Golice. Morda je bil pri Smrekjanu ali pa pri Čemažarju, če ni bil pri obeh. Kaj bi sicer delal na tisti strani?

Ostroke je našel pred kočo, kjer so se igrali.

»Ali se boste le igrali?« je rekel z namehom v licu, a na pol resno. »Delati bo treba, delati.«

Odšel je v izbo. Otroci so prišli za njim. Tudi Tona je prišla iz veže in si brisala roke v predpasmnik. Moža je radovalno pogledovala. Kakšne novice je

nerodno. Vedel je, da se Tona ne loči rada od otrok in si tudi otroci ne želijo od nje. Toda ni bilo druge pomoči.

Res so se Toni noge zašibile, da se je seseda na klop. Ali je prav slišala?

»Kaj pa Tinčeta in Mretka?« je vprašala.

»Služit pojdet.«

»Služit? Ali nista še premilada?«

»Kaj bosta mlada! Košan je zamahnil s pipom v roki. »Saj kar sama letata po svetu. Ko sem jaz imel ta leta, sem že zdavnaj pasel krave. Otroci se morajo zdaj priručiti delu, sicer postanejo potepuhni.«

Tona je sklenila roke in vdano povesila glavo. Košan je imel prav. Ko je ona imela Mretkino leta, je bila tudi že za pesterino. Molčala je.

»Kaj pravil?« je jo vprašal Košan.

»Kakor ste sklenili, tako naj bo,« je rekel.

»Saj jaz nič ne ukažem. Da bi le dobila dobre gospodarje!«

»Te sem že jaz našel,« je dejal Košan.

»Ako bi jih že ne imel, bi ne govoril.

Tinčeta poje k Čemažarju za pastirja.

Mretka pa k Smrekjanu za pesterno. Pravkar smo se domenili.«

Tinčeta in Mretka sta molče gledala in

EDMONDO DE AMICIS:

Oglar in gospod

spod ga ni poslušal. Sinko je počasi, s slabotnim glasom, ne da bi dvignil oči, ponavljal za očetom: »Prosim, odpusti žaljivo, neumno, grdo besedo o tvojem očetu. Moj oče si šteje v čast, da mu stisne roko.«

Tedaj je podal gospod oglarju roko. Mož jo je krepko stresel, nato pa naglo potisnil sina Dragu v objem.

»Frosim, bodite tako dobri in posadite ju v kup,« je dejal gospod učitelju. Učitelj je premestil Korena v Matičeve klopi. Ko sta bila skupaj, je Matičev oče pozdravil in odšel.

Oglar ju je nekaj trenutkov zamišljeno gledal. Potem se je približal, pogledal Matiča z otožno ljubečim pogledom, kakor da mu ima nekaj povedati. Pa mu ni nič rekel. Dvignil je roke, da bi ga počolo, a si tudi ni prav upal. Samo njegovih debelih prstov so združili preko Dragovega čela. Nato se je odpravil proti vratom, se še enkrat obrnil, pogledal dečka pa odšel.

»Pomnite, kaj ste videli,« je dejal učitelj, »to je bila najlepša ura tega leta!«

MILE KLOPCIQ:

UGANKE

Pod zemljo rije,

pa ni krt.

Na vsakem koraku

srečuje ga smrt.

(Rudar.)

Baba hodi v zelen log,
ima zobe, a nima nog,
kjer jih preveč skupaj raste,
jih na tla podira hraste. (vogn)

Petelin in jare

(Nadiško narečje — Makedonska pravca)

Njekšan petelin an njekšano jare sta šla na planino lješnike pobjerat. Petelin je zletu na ljesko, da bi si nabral lješnike. Nabjeru jih je in jedu, jare pa se je samo oblizovalo, ker bi rado snjedilo kak ljenšik, a ker je biu petelin požrješan, mu ni teu dati nobednega lješnika. »Oh, bratec, varzini lješnik, da si ga stoučem in ga snjem,« mu je jalo jare, »tudi jest sem duša, bratec!« — »Oh, na ga, sitnoba, na, da te bom vidu, pojed ga,« mu je jalo petelin an mu vargu lješnik. Po nesreči pa je zadeu jare gih u oko an ga oslepiu. Ubogo jare je začelo jokati. Petelin se je spustu z drevesa, da bi vidu, kaj se je jarčku dogodilo. Skregala sta se in sta šla k sodniku tožiti.

»Usmiljenje, sodnik, prosim, štrafej petelin, ker me je z lješnikom oslepliu!« je jalo jare. — »Zaki, petelin, si jareta oslepliu?« je uprašu sodnik. — »Ker mi je pás pojedu kvas.« Poklicali so psa. — »Zaki si pás, pojedu kvas!« ga je uprašu sodnik. — »Ker sem biu lačen,« je jalo jare pa interogatorji je bluo končano.

Jare pa je ostalo z enim očesom.

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmir

Tiskar: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

oce služil za vaju. Očeta ni več. No?«

Tinčeta in Mretka sta prepadena glede.

»Tega ne vesta,« je nadaljeval Košan.

»Pa vama jaz povem. Sama si bosta moralna služiti kruhu. Kakor si ga bo moral tudi Blaže, kadar dorase. Ali pa se pasi na gmajni kot koza.«

Košan je bil hud. Mretki so pritekli sole na lica. Tinčeta je pobledel. V zadrgi je močel jezik iz ust in gledal v prste na nogah. Spoznal je, da ni drugače, moral bo ubogati. Ze mu je bilo žal, da je uprl.

»Saj pojdet,« je rekla Tona pomirjevalno. »Le takoj naglo je prišlo. Kaj ne, Tinčeta, da pojdeš?«

Tinčeta je nemoj pokimal.

Košan se je zopet nasmehnil.

»Saj vama ne bo sile,« je rekel. »Ni pri Čemažarju niti pri Smrekjanu ne bo stradala kruha. Ljudje so dobrti tu in tam. Ako hočeta, vaju jaz popeljem.«

»Ali se tako mudi?« je vprašala Tona.

»Ni, da bi morala že danes iti,« je odgovoril Košan. »Lahko gresta tudi jutri. Toda jutri jaz ne utegnem.«

»Saj ju bom jaz pospremila.«

(Se nadaljuje)